

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

МАТЕРІАЛИ

III науково-практичної конференції аспірантів та здобувачів
наукового ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019 року

Миколаїв * НУК * 2019

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та культурології

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

III науково-практична конференція аспірантів та здобувачів наукового
ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019
року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
кафедра філософії та культурології
пр-т Героїв України, 9*

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Миколаїв 2019

ЗМІСТ

<i>Мартиченко Я.О.</i> Глобальні проблеми людства та їх вплив на людські цінності	4
<i>Ільницький В.В.</i> Економічний аспект як постійна складова глобальних проблем суспільства	8
<i>Ключник В.С.</i> Ключові питання етики нанотехнології	12
* <i>Сенотрусова Н.О.</i> Методологічна концепція критичного раціоналізму Карла Поппера	15
<i>Клименко А.М.</i> Наукова революція як етап розвитку науки	18
* <i>Діасамідзе Б.Т.</i> Наукове знання, статус креативного класу, філософія інженерії у постіндустріальному суспільстві	22
* <i>Карімбердієв Р.В.</i> Нелінійний стиль мислення та його імплементація у структуру агентської роботи як частини морської інфраструктури	26
<i>Жежело А.О.</i> Проблема взаємозв'язку між філософією і наукою: історія і сьогодення	31
* <i>Старков І.М.</i> Розвиток науки в концепції Т. Куна	35
* <i>Осадченко Ю.В.</i> Свобода наукового пошуку та проблема відповідальності вченого .	38
<i>Пирогов М.Р.</i> Соціально-екологічні наслідки розвитку техніки та технологій	40
<i>Зосіменко А.Ю.</i> Суб'єктність дослідника в умовах розвитку науки і техніки	44
<i>Лебедєв Д.О.</i> Теореми Геделя про неповноту	47
<i>Соценко В.В.</i> Філософія техніки ХХ ст.	51
<i>Дончик Т.О.</i> Філософія числа як взаємозв'язок філософії та математики у вченні Платона	54
<i>Бобильов І.О.</i> Філософська герменевтика та проблема "герменевтичного кола"	61
<i>Дядюра Є.Ю.</i> Цивілізація, людина, техніка	64

УДК 123:001.89

СВОБОДА НАУКОВОГО ПОШУКУ ТА ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЧЕНОГО

* Осадченко Ю.В., асп., Патлайчук О.В., к.ф.н., доц., Гончарова О.О., к.ф.н., ст. викл.
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
yulcenj@gmail.com, oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua, hamisek@ukr.net

Анотація. Необхідність дослідження теми щодо співвідношення свободи наукового пошуку та соціальної відповідальності вченого диктується та опосередковується сучасним станом розвитку науки та її безпосереднім впливом на життєдіяльність суспільства. При цьому мається на увазі як позитивні, так і негативні сторони діяльності науковців.

Ключові слова: етика науки; свобода; відповідальність вченого.

Вступ. Інтерес до проблем соціальної відповідальності вчених актуалізувався в останні десятиліття, і сьогодні, коли соціальні функції науки швидко примножуються, і безперервно збільшується число каналів, які зв'язують науку з життям суспільства, судження про етичні проблеми науки залишається одним з важливих способів виявлення її з мінливих соціальних характеристик. Сучасна соціокультурна ситуація характеризується кризою раціоналізму, загостренням різного роду глобальних проблем і наростанням тотальної ентропії духовної сфери життя. Системна криза сучасного суспільства обумовлена місцем і роллю науки в соціокультурному просторі. Необхідність дослідження теми щодо співвідношення свободи наукового пізнання (творчості, пошуку) та соціальної відповідальності вченого диктується та опосередковується сучасним станом розвитку науки та її безпосереднім впливом на життєдіяльність суспільства. При цьому мається на увазі як позитивні, так і негативні сторони діяльності науковців. Останні, у свою чергу, намагаються втілити свої ідеї для того, щоб досягти певних наукових результатів з метою покращення умов життєдіяльності суспільства, праці та виробництва, саморозвитку та вдосконалення людини. Однак, не завжди така наукова та експериментальна діяльність позитивно відбивається на вказаних речах, часто мають місце негативний вплив на природне середовище, стан атмосфери тощо.

Основна частина. Історія розвитку науки – це історія боротьби за утвердження свободи здійснювати пізнання світу, свободи наукового пошуку.

Протилежний бік свободи науки - відповідальність. Вона можлива, якщо дослідник здатний мислити масштабно, сприймати науку як фундаментальний цивілізаційний важіль та передбачати поступ наукових досліджень та суспільства [1]. Видатні мислителі та науковці зазвичай приходили - через роздуми та дослідницьку практику - до категорії відповідальності науки та, пам'ятаючи про таке, сприймали її як відповідальність перед власною совістю, перед суспільством.

Отже, свобода пізнання – моральний ракурс в існуванні науки [2]. Сократ обрав вмерти заради переконань, І. Мечніков інфікував себе патогенними мікробами, щоб випробувати на собі нові ліки, А.Сахаров пройшов тортури, щоб вголос заявити про небезпеку ядерних випробувань та правду про радянський тоталітаризм.

Утім, свобода хоча і розширює можливості людини, але й потребує за це плати - відповідальності за результати дій, за їх негативні наслідки, за ті ризики, які породжують такі дії. Отже, як зазначають дослідники, свобода як самореалізація має свої застереження, особливо, якщо результати постають негативними для суспільства. Звідси напрашується висновок, що потрібні якісь обмеження такої свободи, зокрема етичні, естетичні або гуманістичні в широкому плані.

На початку ХХІ ст. наука, як ніколи раніше, глибоко втручається в природу речей, в людську природу [3]. Новітні комп'ютерні і біологічні технології стали основою творення людиною штучних біологічних систем, штучного світу людської життєдіяльності. Водночас глобальні проблеми сучасності визначають проблематичність самого подальшого існування людського роду. Філософського осмислення в цих умовах потребує не лише феномен життя, а й смерті.

Досягнення медицини, особливо генної інженерії, такі як штучне запліднення, клонування, втручання в структуру ДНК ембріона, евтаназія (дорослих, дітей, немовлят), трансплантація органів, - породжують чи не найбільше дискусій про моральність застосування сумнівних досягнень медикобіологічних досліджень.

Обмежувати наукове дослідження на основі моральних засад, апріорі приймаючи вимогу відповідальності, чи не обмежувати та керуватися лише епістемологічними та прагматичними факторами [4]. Очевидно, що зупинити науковий пошук та технологічні просування неможливо, оскільки когнітивна творчість – спосіб самореалізації особистості, спільноти. Можна також не думати про обмеження, якщо оцінювати ситуацію знаходячись всередині систем «наука» та «техносфера», отже. не рефлексувати над ними. Навпаки, дослідницький вихід за межі цих систем, оцінка їх в соціальному, цивілізаційному, культурному контекстах включає моральні принципи як необхідні суспільні важелі визначення дозволів або обмежень, навіть заборон наукових досліджень та використання технологій.

Висновки. Дослідивши проблему свободи наукового пізнання та соціальної відповідальності вченого, прийшли до висновку про складність та різновекторність існування та ставлення до неї з позицій філософів та науковців. Вибір в постнекласичній дослідницькій ситуації – нелінійній, ситуації невизначеності, коли немає гарантій, що здійснення проєктованих цілей приведе до бажаного результату, доволі складний. Відповідно, слід зважати на ризикованість втілення проєктів, на можливість небезпечних для людства наслідків. Отже, такий вибір безумовно тягне за собою моральну відповідальність. Тому можливість свободи наукових досліджень та технологічних практик обмежена моральним вибором.

Список використаних джерел:

1. Агации Э. Ответственность – подлинное основание для управления свободной наукой // Вопросы философии. – 1992. - №1. – С.30-40.
2. Лях В.В. Соціальні, особистісні та екзистенційні виміри свободи // Мультиверсум. Філософський альманах. - 2004. - № 44. Електронний рнесурс. Режим доступу: www.filosof.com.ua/Jornel/M_44/Ljah.htm
3. Баев А.А. «Геном людини»: деякі етико-правові проблеми сьогодення і майбутнього // Людина, 1995, № 2

4. Абишева А.К., Николенько Н.Н. Свобода как основание культурного многообразия // Вопросы философии. - 2013. - № 7. - С.56-63.

Osadchenko Y., Patlaichuk O., Goncharova O.
Freedom of scientific search and problem of responsibility of scientist

The need for research on the relation between the freedom of scientific research and the social responsibility of a scientist is dictated of development of science and its direct influence on the vital activity of society. This implies both positive and negative aspects of the activities of scientists.

Keywords: ethics of science; freedom; the responsibility of the scientist

Осадченко Ю.В., Патлайчук О.В., Гончарова О.О.

Свобода научного поиска и проблема ответственности ученого

Необходимость исследования темы о соотношении свободы научного поиска и социальной ответственности ученого диктуется современным состоянием развития науки и ее непосредственным влиянием на жизнедеятельность общества. При этом имеется в виду как положительные, так и отрицательные стороны деятельности ученых.

Ключевые слова: этика науки; свобода; ответственность ученого

УДК 167.7

СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Пирогов М.Р., асп., Патлайчук О.В., к.ф.н., доц., Ступак О.П. ст. викл.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua, olga.stupak@nuos.edu.ua

Анотація. Розвиток науки і техніки дійсно є благом для людства, але навіть в собі непередбачені фатальні приречення, надаючи вплив на всі сторони соціального життя. Початкова мета інженерної діяльності - служити людині, задовольняти потреби людства та його власні потреби. Проаналізувавши зміни соціального, екологічного становища з розвитком техніки та технологій - зроблені висновки сучасного положення екології та визначений подальший напрямок розвитку відносин між людиною та природою.

Ключові слова: екологія; розвиток техніки; екофілософія; ноосфера; екологічні кризи; етика; екологізація; глобальні проблеми; постнекласична раціональність.

Вступ. Ми знаходимося на тій стадії науково-технічного розвитку, коли такі наслідки можливо і необхідно, хоча б частково, передбачити і мінімізувати вже на ранніх стадіях розробки нової техніки. Перед лицем цілком реальної екологічної катастрофи, що може бути результатом технологічної діяльності людства, необхідно переосмислення самого уявлення про науково-технічний і соціально-економічний прогрес. У сучасному світі особливої гостроти набули екологічні проблеми.

Екологічна ситуація на початку XXI століття у всьому світі, а так само в багатьох регіонах і країнах продовжувала погіршуватися.